

Portefølje eksamen
Idéhistorie i HTX, del A
Efteruddannelse, enkeltfag på deltid,
Aarhus Universitet, foråret 2018

Af Trine Pipi Kræmer

Del 1: 10.894 tegn svarende til 4,5 side

Del 2: 11.287 tegn svarende til 4,7 side

Del 3: 10.610 tegn svarende til 4,4side

Indholdsfortegnelse

Portefølje 1: Almen historie, Vikingerne i fortiden og historien	3
Undervisningsforløb	3
Elevernes forforståelse	3
Historiske metode	4
Historieforståelse	5
Historiebrug	6
Litteraturliste til del 1	8
Portefølje 2: Idé- og teknologihistorie, Tid og måling af dette	12
Internalistisk teknologiudvikling	12
Sømløst væv af teknologi & samfund	13
Tidsdisciplinering	14
Forskellige perspektiver	15
Litteraturliste del 2	16
Portefølje 3: De lange linjer, Bolig og ulighed	18
De lange linjer	18
Undervisningsforløbet	19
Litteraturliste – del 3	22
Bilag 1 Skematisk skitse af forløbet vikingerne i fortiden og historien	24
Bilag 2 Oversigt over forløbet Vikingerne i fortiden og historien s faglige mål	27
Bilag 3 Overblik over forløbet tid og måling af dette	29
Bilag 4 Overblik over forløbet bolig og ulighed	32
Bilag 5: Mål i forløbet bolig og ulighed	35

Portefølje 1: Almen historie

Vikingerne i fortiden og historien

Denne del udgør *portefølje 1: Almenhistorie* et element i porteføljeeksamen i idéhistorie for HTX (del A).

Undervisningsforløb

Undervisningsforløbet tænkes afholdt forholdsvis tidligt i 2.G¹ i umiddelbar forlængelse af et danskforløb med sagalæsning og perspektivering til romantikkens digte. Placeringen giver mulighed for at lade kildekritiske elementer være en væsentlig del af dansk idéhistorieopgaven i SO-regi, som vi på min skolen påtænker placeret umiddelbart før jul. Undervisningsforløbet tænkes på sigt udbygget til både at indeholde tydeligere teknologihistoriske og idéhistoriske perspektiver.

Undervisningsforløbet er opdelt i fire hoveddele, se bilag 1 for en mere detaljeret beskrivelse. Den første del er en introducerende del, der aktiverer elevernes forforståelse og sikre at denne er i tråd med historiske viden om vikingetiden. Sekundært arbejdes med arbejdes med vikingetidens indplacering i verdenshistorien. Den anden del af forløbet er case-arbejdet om kildekritik. Der tages udgangspunkt i teksten på den store Jellingesten og eleverne opstiller specifikke undersøgelsesspørgsmål i forhold til en på forhånd defineret mængde levn. Denne del afsluttes med besøg på Trelleborg med deltagelse i deres undervisningsforløb om kildekritik. Denne tredje del er en opsamlende del, hvor eleverne beskriver og diskutere den historiske metode samt historieforståelse generelt. Den fjerde og afsluttende del perspektivere perioden ved at diskutere historiebrug i forhold til vikingetiden.

Elevernes forforståelse

Den introducerende del af undervisningsforløbet har til formål at give eleverne et skelet af viden om vikingetiden, som de skal bruge i relation til arbejdet med kilderne. Særligt levnsudnyttelse er afhængig af forhåndsviden, hvis det der skal slutes udover det helt banale (Olden-Jøregensen, 2011). Herudover kommer nutidens gymnasieelever for det første med meget forskelligartet baggrund i forhold til historiefaget samt for det andet kulturelt². Pointen med denne del af undervisningsforløbet er således at indtænke og benytte den historiske viden eleverne kommer med fra folkeskolen sammen med andre materialer til at skabe en fælles referenceramme i klassen. Dette letter det efterfølgende gruppearbejde om kilderne samt højner kvaliteten af den senere levnsudnyttelse.

---

¹ På min skole afholdes Idéhistorie B i 2.G-3.G.

² Kulturelt er her defineret meget bredt, det vil sige kultur indeholder elementer som sprog, økonomi, politik, religiøsitet og etnicitet.

Tabel 1: Skematisk oversigt over introduktionsdel til forløbet (sekvensopdelt)

Indhold	
<i>Introduktion</i>	1. læreroplæg og udlevering af projektoplæg
<i>Forforståelse</i>	2. Fælles mindmap på tavlen (elevernes forforståelse) 3. Hvad siger forskningen: Gruppearbejde byggende på gode oversigtstekster. Fx grupper omkring, a. Befolkning størrelse, levevej og byerne b. håndværk og teknologi c. handel og vikingetogter, d. samfundsopbygning, e. tro og religiøsitet
<i>Omverden</i>	4. Opsamling i matrixgrupper 5. Præsentation og diskussion af lighed og forskelle i oplægene 6. Gruppearbejde om tidslinjer fra ca. 800-1050 i a. Danmark, b. Norden, Europa, c. Mellemøsten, d. Asien (oversigtstekst) 7. Ophængning af tidslinjer i klassen

Historiske metode

Eleverne deles i grupper, der arbejder med henholdsvis Danmark som en fælles enhed, kongens magt og Danmarks religion. De skal konkretisere emnet ved at opstille flere undersøgelsesspørgsmål til deres emne. Både Olden-Jørgensen (Olden-Jørgensen, 2001) og Simonsen (Simonsen, 2001) er enige om, at spørgehorisonten er central i det historiske arbejde, omend de ikke er enige om, hvilken metode det leder frem til.

Tabel 2: Skematisk oversigt over den kildekritiske del af forløbet (sekvensopdelt)

Indhold	
<i>Kildekritik</i>	1. Læreroplæg 2. Pararbejde den identificer centrale begreber (tekster og film)
<i>Case-arbejde</i>	3. I grupper defineres tre undersøgelsesspørgsmål, der hjælper eleverne med at udvælge de relevante kilder 4. Opstilling af tidslinje med begivenhed i den rækkefølge levnene dateres til eller beretningerne beskriver begivenhederne har foregået samt oversigt over væsentligste indhold af levnene i forhold til undersøgelsesspørgsmål. 5. Tidslinjen kobles med beretningernes datering samt kildekritiske begreber. 6. Præsentation af svar på grupperne undersøgelsesspørgsmålene med vægt på hvor sikre de er på deres svar.
<i>Vurdering af eget arbejde</i>	7. Besøg på Trelleborg og deltagelse i de deres undervisningsforløb om kildekritik.

Dernæst følger egentlig kildekritisk arbejde byggende på klassisk kildekritik, som repræsenteret ved Olden-Jørgensen (Olden-Jørgensen, 2011). Kilderne er defineret på forhånd, men vil med de forskellige undersøgelsesspørgsmål defineret af eleverne blive anvendt på forskellige vis. Der arbejdes både med runesten, bygningsværker og krøniker, se eventuelt bilag 1. Der arbejdes særligt med gener i beretninger i forhold til runesten, idet den store Jellingesten er den eneste runesten med vandret skrift. Endvidere er der fokus på primære og sekundære kilder, hvor Saxo Grammaticus og Knytlingesagaen er et eksempel. Eleverne arbejder med tidslinjer, der beskriver begivenhedsrækkefølger og den tilknyttede

datering af kilder. På denne baggrund fremstilles et oplæg i grupperne, der svarer på deres undersøgelsesspørgsmål samt diskutere, hvor sikre de er på konklusionerne.

Det kildekritisk arbejde afsluttes med besøg på Trelleborg, hvor eleverne kritisk kan vurdere deres eget arbejde. Denne del af forløbet giver således eleverne en tydelig forståelse af den historiske metode og dermed en forståelse for en del af fagets identitet.

Historieforståelse

Siden 1970'erne, hvor Hayden White (White, 1975) brugte historiske forskeres arbejde som analyseobjekter og her igennem indrammer de historiske forskeres egen tids betydning for deres arbejdes udformning, har det været tydeligt for langt de fleste historikere, at positivismens drøm om objektivitet, videnskab og realisme indenfor det historiske fagområde er en illusion (Burke, 2013). Således har alle de tekster vi har læst skelnet tydeligt mellem den fortid der har fundet sted, og de historier vi fortæller om fortiden, se (Jenkins, 1991), (Kjeldstadli, 2001) (Olden-Jørgensen, 2011) og (Simonsen, 2001).

Historie defineres teoretisk af Jenkins (1991) som en serie af diskurser, hvor der skal skelnes mellem fortiden og historien. Historien her forstået som *"historie ses som narrativer, der konstituerer vores virkelighed"* (Jenkins, 1991)³. Hermed er der tydeligt skel mellem fortid, som det der reelt skete og historien, som beskrivelser af fortiden. Jenkins understreger med flertalsformen af ordet diskurser, at der mange historier om den sammen fortid, og fastlægger ikke på forhånd en given magtstruktur mellem disse diskurser. Det betyder også at der på forhånd ikke er fastlagt, hvilken metode der er den bedste. Dette synspunkt støtter Simonsen (2001) (Simonsen, 2001) og (Simonsen, 2001).

Kjeldstadli (2001) ser også en forskel *"mellem os [som historikere] og mennesker, der levede i en anden tid"*. *"Der er en forskel men ikke vandtætte skodder mellem os og de andre – i fortiden"* (Kjeldstadli, 2001). Der defineres og her en klar skelnen mellem historie og fortid, men samtidig også en klar metode, som er den der virker - kildekritik (Kjeldstadli, 2001). Olden-Jørgensen er langt hen ad vejen enig i betragtningen om, at den historiske metode må have en bestemt form (Olden-Jørgensen, 2001).

Eleverne har i 2.G generelt ikke en referenceramme, der gør dem i stand til at begribe disse spidsfindigheder, så her synes pointen at være forståelsen af forskellen mellem fortid og historier om fortiden. Perspektiverende i forløbet arbejdes der med historiesyn gennem Simonsens (Simonsen, 2001) begreb om subjektiviteten i mellemrummet mellem det observerbare og det sproglige. Klassediskussionen omhandler blandt andet, hvilken subjektivitet, der er indlejret i den store Jellingsten, og dermed kan adskillelse mellem fortid og historie tydeliggøres for eleverne.

---

³ Egen oversættelse, side 11.

Tabel 3: Skematisk oversigt over metodeopsamlingen (sekvensopdelt)

	Indhold
Undersøgelsesspørgsmål og kilder	1. Matrixgrupper i forhold til elevernes arbejde med de tre hovedemner. Fokus på brug af samme kilde med forskelligt formål.
Metoderefleksion	2. Klassediskussion
	3. Opsamling på metoden (klassediskussion)
	4. Udarbejdelse af individuelle portfolio-lignende aflevering om metoden samt refleksioner
Historiesyn	5. Paneldebat/klassediskussion med udgangspunkt i den store Jellingsten diskuteres, hvad vi egentlig kan sige om fortiden.

Historiebrug

Indfødsretsprøven 2018 stiller spørgsmålet: *Hvornår optræder ordet Danmark for første gang?* – og svaret er den store Jellingsten (2016-2018 Net Factor SL, 2018-2016). Spørgsmålet rummer en stærk historiebrug, hvor det at være dansker i dagens Danmark indplaceres i en fælles kulturel, religiøs og geografisk kontekst med vikingerne i Jelling. Spørgsmålet om historiebrug behandles i forløbet som en afsluttende perspektiverende klassediskussion.

Anderson (2006) arbejder med *forestillede fællesskaber* og hvordan disse institutionaliseres i gennem folketællinger, kort og museer. De forestillede fællesskaber institutionaliserer, hvem der er med i fællesskaber og hvem der ikke er, racemæssigt, geografisk og historisk (Anderson, 2006). Et eksempel på institutionalisering ses i folketællinger i Malaysia, hvor identitetskategorierne bygges på racer. Dermed forsvinder de religiøse identiteter langsomt. Identitetskategorierne består langt efter englængerne laver den første folketælling og institutionaliseres således racekategorierne i fremtidens Malaysia (Anderson, 2006)⁴. Pointen er, at institutionalisering af kategorier på et tidspunkt bærer magtstrukturer og forståelser ind i fremtiden. Dette er et konkret eksempel på, hvordan fortiden påvirker nutid og fremtid, som pilene illustrerer i figur 1 om historiebevidsthed.

I forhold til undervisningsforløbet kan indfødsretsprøven ses som en institutionalisering af forståelsen af det at være dansk. Den rækker bagud og trækker på fortidsfortolkninger gennem spørgsmålet om Jellingsten og peger fremad ved i svaret at pege på nutidsdefinitioner. Klassediskussionen kunne meget vel tage udgangspunkt i, hvad Jellingstenen siger om danerne i forhold til rigets geografi, kongemagten og religiøsitet i forhold til ind- og uddefinering (dem og os) dengang såvel som i dag.

---

⁴ Side 164-165.

Tabel 4: Skematisk oversigt over historiebrug (sekvensopdelt)

	Indhold
<i>Klassediskussion</i>	1. Med udgangspunkt i jellingstenen diskuteres . 2. Klassediskussion
<i>Metoderefleksion</i>	3. Opsamling på metoden (klassediskussion) 4. Udarbejdelse af individuelle portfolie-lignende aflevering om metoden samt refleksioner
<i>Historiesyn</i>	5. Paneldebat/klassediskussion med udgangspunkt i den store Jellingsten diskuteres, hvad vi egentlig kan sige om fortiden og hvad er nutidens konstruktioner

Litteraturliste til del 1

2016-2018 Net Factor SL , 2018-2016. *Indfødsretprøve*. [Online]

Available at: <https://www.indfodsretsprove.dk/gratis-prove>

[Senest hentet eller vist den februar 2018].

Alfred den Store, ca.890. *Ottars og Wulfstans nordiske rejsebeskrivelser ca. 890*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/ottars-og-wulfstans-nordiske-rejsebeskrivelser-ca-890/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Andersen, K. H., 2011. *Minifordrag: Danmarks oprindelse*. [Online]

Available at: [http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-](http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/?tx_historyview_pi1%5Bmaterial%5D=1343&cHash=f37db3fe8559fd8d8799df4c2ab35081)

[kilder/vis/?tx_historyview_pi1%5Bmaterial%5D=1343&cHash=f37db3fe8559fd8d8799df4c2ab35081](http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/?tx_historyview_pi1%5Bmaterial%5D=1343&cHash=f37db3fe8559fd8d8799df4c2ab35081)

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Andersen, K. H., 2011. *Saxo Grammaticus og Gesta Danorum*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/saxo-grammaticus-og-gesta-danorum/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Andersen, K. H., 2016a. *Broen i Ravning Enge*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/broen-i-ravning-enge/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Andersen, K. H., 2016b. *Jelling på Harald Blåtands tid - mysteriet om palisaden (film)*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/jelling-paa-harald-blaatands-tid-mysteriet-om-palisaden/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Andersen, K. H. & Kähler, M., 2017. *Bygningsspor og graven under Jelling Kirke*. [Online]

Available at: http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/bygningsspor-og-graven-under-jelling-kirke/?no_cache=1&cHash=16a4ad0ce64b12e78d1e8b34ae63111b

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Anderson, B., 2006. *Imaged Communities*. London: Verso.

Bertelsen, T., 2017. *Jelling Kirke - en af Danmarks ældste stenkirker*. [Online]

Available at: http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/jelling-kirke-en-af-danmarks-aeldste-stenkirker/?no_cache=1&cHash=11ea95ead11ecc36c694989cc317220d

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Burke, P., 2013. Metahistory: Before and After. *Rethinking History*, 17(4), pp. 437-447.

Egtvedstenen, u.d. *Runestensdatabasen*. [Online]

Available at: <http://runer.ku.dk/VisGenstand.aspx?Titel=Egtved-sten>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Fadlan, I., u.d. *ca.922*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/ibn-fadlan-om-vikingernes-ar-rus-skikke-ca-922/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Frankopan, P., 2015/2017. 7 Slavehandelens veje. I: *Silkevejene. En ny verdenshistorie*. København: Kristeligt Dagblads Forlag, pp. 163-185.

hvítaskáld, Ó. Þ., ca.1250. *Knytlíngja Saga*. [Online]

Available at: <http://www.jomsborg.eu/Knytlingsaga.pdf>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Institut for kultur og samfund, Aarhus Universitet, 2017. *Jellingstenene ca. 950-965*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/jelling-stenene-ca-935-985/>

[Senest hentet eller vist den 15 februar 2018].

Jelling-sten 1, u.d. *runestensdatabasen*. [Online]

Available at: http://runer.ku.dk/VisGenstand.aspx?Titel=Jelling-sten_1

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Jelling-sten 2, u.d. *Runestensdatabase*. [Online]

Available at: http://runer.ku.dk/VisGenstand.aspx?Titel=Jelling-sten_2

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Jenkins, K., 1991. *Re-thinking History*. London: Routledge.

Kjeldstadli, K., 2001. *Fortiden er ikke hvad den har været - en indføring i historiefaget*.

Roskilde: RUCs Forlag.

Klemensker-sten 1, u.d. *Runestensdatabasen*. [Online]

Available at: http://runer.ku.dk/VisGenstand.aspx?Titel=Klemensker-sten_1

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Læborg-sten, u.d. *Runestensdatabasen*. [Online]

Available at: <http://runer.ku.dk/VisGenstand.aspx?Titel=L%C3%A6borg-sten>

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Nationalmuseet (a), u.d. *Danske runeindskrifter*. [Online]

Available at: <http://runer.ku.dk/Default.aspx?page=13>

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Nationalmuseet (b), u.d. *Runesten*. [Online]

Available at: <https://natmus.dk/historisk-viden/danmark/oldtid-indtil-aar->

1050/vikingetiden-800-1050/magt-og-aristokrati/runesten/
[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

nationalmuseet (c), u.d. *En islandsk saga*. [Online]
Available at: <http://jelling.natmus.dk/om-jelling/gorm-harald-og-thyra/en-islandsk-saga/>
[Senest hentet eller vist den juni 2018].

nationalmuseet, 2013. *Vikingemønter fra Vendsyssel giver ny viden om Harald Blåtand og Svend Tveskæg*. [Online]
Available at: <https://natmus.dk/presse-og-nyheder/nyhedsarkiv/2013/vikingemoenter-fra-vendsyssel-giver-ny-viden-om-harald-blaaatand-og-svend-tveskaeg/>
[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Olden-Jørgensen, S., 2011. *Til kilderne! - introduktion til historisk kildekritik*. KBH: Gad.

Olden-Jørgensen, S., 2001. Hvad er kildekritik?. *Historisk Tidsskrift*, Årgang s. 531-541.

Pedersen, A. & Andersen, K. H., 2017. *Skibssætningen i Jelling, ca. 950*. [Online]
Available at: http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/skibssaetningen-i-jelling-ca-950/?no_cache=1&cHash=f507ab87397e0cda24ee79b2a9d8a612
[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Petersen, N., 2015. *Lad dine elever skabe historie*. [Online]
Available at: <http://historielab.dk/lad-dine-elever-skabe-historie/>
[Senest hentet eller vist den 17 februar 2018].

Poulsen, J. A., 2015. *Historisk bevidsthed, tænkning og kompetencer?*. [Online]
Available at: <http://historielab.dk/historisk-bevidsthed-taenkning-og-kompetencer/>
[Senest hentet eller vist den 16 marts 2018].

Rigsarkivet, 2018. *Den lille guldbog om kildekritik*. [Online]
Available at: https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/01/Kildekritik_Rigsarkivet_2015.pdf
[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Roesdahl, E., 2009. *Broer, ringborge og Dannevirke*. [Online]
Available at: <http://danmarkshistorien.dk/perioder/vikingetiden-ca-800-1050/broer-ringborge-og-dannevirke/>
[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Roesdahl, E., 2009. *Støbeform til både kors og thorshammer (Religionsskiftet)*. [Online]
Available at: <http://danmarkshistorien.dk/perioder/vikingetiden-ca-800-1050/religionsskiftet/>
[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Roesdahl, E. & Danmarkshistoren.dk, u.d. *Vikingetiden ca. 800-1050*. [Online]
Available at: <http://danmarkshistorien.dk/fileadmin/filer/E-boeger-pdf/1-Vikingetiden.pdf>
[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Saxo, ca.1200. *Harald Blaatand*. [Online]

Available at: http://heimskringla.no/wiki/Harald_Blaatand

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Simonsen, D. G., 2001. Kildekritik, traditionsforvaltning og begræsning. Et svar til Sebastian Olden-Jørgense. *Historisk Tidsskrift*, Årgang s. 542-547.

Simonsen, D. G., 2001. Tegn og iagttagelse at læse efter den sproglige vending. *Historisk Tidsskrift*, Årgang s. 146-180.

Turtushi, I. I. Y. ' . a., ca.950. *En arabisk købmands beretning om Hedeby, ca. 950*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/en-arabisk-koebmands-beretning-om-hedeby/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Undervisningsministeriet, 2017. *Idéhistorie B – htx, august 2017 (bilag 62)*. [Online]

Available at: [file:///C:/Users/tpk/Downloads/Id%C3%A9historie-B-htx-august-2017%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/tpk/Downloads/Id%C3%A9historie-B-htx-august-2017%20(1).pdf)

[Senest hentet eller vist den februar 2018].

UVM, u.d. *Vejledning for faget historie*. [Online]

Available at: <https://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-historie>

[Senest hentet eller vist den 17 marts 2018].

White, H., 1975. *Metahistory: the historical imagination in the nineteenth-century Europe*. Baltimore: John Hopkins.

Widukind, ca.970. *Uddrag af Widukinds Sakserkrønike - Harald Blåtand og Poppo*. [Online]

Available at: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-af-widukinds-sakserkroenike-harald-blaatand-og-poppo/>

[Senest hentet eller vist den juni 2018].

Åker-sten 2, u.d. *Runestensdatabasen*. [Online]

Available at: http://runer.ku.dk/VisGenstand.aspx?Titel=%C3%85ker-sten_2

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Portefølje 2: Idé- og teknologihistorie

Tid og måling af dette

Denne del udgør *portefølje 2: Idé- og teknologihistorie* et element i porteføljeeksamen i idéhistorie for HTX (del A).

Der arbejdes i dette forløb med forståelsen af begrebet tid ud fra en idéhistorisk vinkel og måling af tid i form af kalendersystemer og ure med en teknologihistorisk vinkel. Forløbet er et repetition og perspektiverende forløb efter forløb, der periodiserer det videnskabelige gennembrud og industrialiseringen. Der arbejdes med tre historiske nedslag, nemlig indførelse af den Gregorianske kalender i Danmark i år 1700, indførelse af normaltid i Danmark i 1894, samt nutidens skoles brug af tid. Der er særlig fokus på internalistisk og kontekstualistiske teknologiforståelse, samt genealogisk intellektuel historie. Metodisk arbejdes med teknologibegrebet, SCOT-tilgangen samt særligt disciplineringslementer fra diskursanalysen. Resten af dette papir er struktureret efter disse tre dele af undervisningsforløbet. Papiret afsluttes med en diskussion af, hvordan idé- og teknologihistoriske perspektiver på forskellig vis fremmer forløbet.

Internalistisk teknologiudvikling

Undervisningsforløbet er delt i tre dele. Den første del handler om kalendersystemet og benytter den internalistiske teknologiforståelse som analytisk greb. Metoden problematisere igennem eksempler. Tabel 1 nedenfor giver en skematisk oversigt over den første del af forløbet. En uddybning med litteraturforslag findes i bilag 3.

Tabel 1: oversigt over del1 af forløbet: kalendersystem

	Indhold
Rammesætning	1. Introduktion til forløb 2. Opsamling på tidligere forløb om videnskabeligt gennembrud
Forståelse af kalendersystemer	3. Pardiskussion på baggrund af artikel 4. Opsamling i plenum
Case-arbejde i grupper.	5. Analyse af det nye kalendersystem (Gregorianske) byggende på den internalitiske teknologiforståelse. 6. Opsamling
Metode og perspektivering	7. Metodebeskrivelse 8. Perspektivering- klassesdiskussion ud fra artikler

I år 1700 overgår vi i Danmark til den Gregorianske kalender, det er over 100 år efter det katolske Europa har gjort det samme. Det sker ved at forkorte februar med 11 dage dette år, hvorved "kalendertiden" hopper fra 18. februar direkte til 1.marts (Institut for Kultur og Samfund, Afdeling for Historie og Klassiske Studier 2017).

Kalendersystemer er en af de måde vi mennesker har valgt at måle tid. Kalendersystemets indførelse var stærkt støttet af Ole Rømer, der argumenterede for kalenderårets længden skulle tilpasses det astronomiske år, der efter det videnskabelige gennembrud kunne måles mere præcist (Vestergård 2012).

En af pointerne med denne del af forløbet er, at tydeliggøre mange elevers forforståelse om teknologiudvikling som deterministisk. Videnskabelig udvikling ses meget ofte med elevernes øjne som et fremskridt og derfor medfølgende en nødvendig teknologisk udvikling, her eksemplificeret ved kalendersystemet. Eksplicitering af dette for eleverne ofte ubevidste ståsted, gør det muligt at debattere andre mulige forståelser og her ved udvide elevernes begrebsforståelse omkring teknologi.

Der tages udgangspunkt i en teknologiforståelse, der er i tråd med størsteparten af elevernes forforståelse. Brugen af teknologibegrebet⁵ (Andersen, Lund og Lundsgaard 2013) til elevernes analyse med kasserne teknik og viden i forhold til det nye kalendersystem leder meget let frem til en anvendt videnskab og internalistisk forståelse af teknologi (Nye 2006) (Zwisler, Internalisme 2013). Perspektiverende for denne del af undervisningsforløbet diskuteres andre alternative kalendersystemer. Dette baner vejen for, at eleverne kan stille spørgsmål ved deres egen forforståelse, idet eksemplerne viser, at teknologi som kalendersystemer ikke kun er rationelle men også politisk og kulturelt bestemt.

Eftersom kalendersystemet er et udfordrende⁶ begreb at definere, åbnes elevernes forståelse op for de mange forskelligartede aspekter af en teknologi. Kalenderen er ikke en præcis astronomisk kalender, det er heller ikke en kirkekalender om end fastlæggelse af Påsken, var en væsentlig årsag til at skifte kalendersystem. Endeligt er det ikke nødvendigvis den kalender, der bruges i Danmark efter 1700. Så sent som i 1800-tallet tidsdaterer mange kirkebøger med udgangspunkt i den kirkelige kalender med årsskifte den første søndag i advent (Rigsarkivet u.d.).

Sømløst væv af teknologi & samfund

Anden del af undervisningsforløbet handler om overgangen til universaltid. Eleverne analyserer ved hjælp af SCOT-modellen.

Tabel 2: oversigt over del2 af forløbet: universaltid

	Indhold
Introduktion	1. Introduktion til 2.del 2. Lidt om tidsmåling (sol, vandure til mekaniske ure)
Casestudie (SCOT)	3. Læreroplæg om SCOT 4. Case-arbejde om universaltid i grupper udgangspunkt i citater fra forskellige aktører 5. elevpræsentation
Metode	6. Metodisk refleksion
Perspektivering	7. Repetition industrialisering og taylorisme (tidligere for løb) 8. Klasediskussion Ligheder og forskelle mellem taylorisme og universaltidens indførelse

Danmark overgik til universaltid ved årsskiftet 1894. Forinden var de forskellige lokaltider bestemt af kirkeurene, som blev stillet efter solens zenit. Det betød, at tid ikke var det

⁵ Teknologibegrebet er den kasse i trekassen-modellen, der består af teknik, viden, organisation og produkt. Det er denne af modellen eleverne kender fra teknologi.

⁶ Leo Marx taler om *hazardous*, det er her oversat til det mindre farlige ord *udfordrende*.

sammen i Østdanmark som i Vestdanmark og ej heller i forskellige byer. Med stigende transport og kommunikation i mellem landsdelene i form af postdilignencer, telegrafene og ikke mindst togforbindelser bliver de forskellige lokaltider et problem (Duedahl, Gudhjemtid - Indførelsen af universaltid i Danmark i 1894 2017).

Metodemæssigt analyseres overgangen til universaltid med forskellige aktørers briller ved hjælp af SCOT-tilgangen. Dette er en social kontekstualistisk teknologiforståelse, hvor det tekniske og det sociale er uadskillelige. I modsætning til den kontekstuelle tilgang (Nye 2006) (Zwisler, Kontekstualisme 2013), som for eksempel er præsenteret i trekassemodellen, hvor det sociale (økonomi, politik og kultur samt aktører) og tekniske også analyseres men i adskilt dele. STS feltet inklusiv SCOT-tilgangen har generelt et socialkonstruktivistisk og et aktør udgangspunkt. Aktørerne ses, som handlende ud fra den virkelighed, de ser, med andre ord de handler ud fra den virkelighed, de har konstrueret. Metodisk betyder det, at artefakter som fx teknologi og forståelsen af artefaktet ikke kan adskilles i analysen. Latour har udviklet ANT-modellen, hvor non-humane agenter studeres i netværk på lige fod med humane agenter (Law 2012). Wiebe Bijker taler om sociale ensembler som et grundlæggende træk ved STS tilgange, herunder SCOT-tilgangen (Bijker 1994). Selv kalder han det et sømløst væv, således kan analysen af det tekniske ikke studeres adskilt fra det sociale.

Eleverne diskuterer de metodiske forskelle og ligheder mellem de to tilgange til analysen af kalendersystemer og analysen af skiftet til universaltid på baggrund af individuelle portfolielignede afleveringer. Pointen er her for eleverne at forstå at forskellige metodiske tilgange giver forskellige snit af historien, der hver på deres måde har noget at sige. Der lægges særligt vægt på de to forskellige teknologiforståelser indlejret i modellerne.

Undersøgelsen af skiftet til universaltid er afsat for en diskussion om forskellige idéer dominerer historien på forskellige tider. Med udgangspunkt i Taylorisme, som tidligere er gennemgået, debatteres om den forståelse, der findes i Taylorisme, har fællestræk med den forståelse af tid, der ses ved skiftet til universaltid.

Tidsdisciplinering

Den tredje del handler om tidsdisciplinering i skolen med teoretisk afsæt i Foucault.

Tabel 3: oversigt over del3 af forløbet: tidsdisciplinering

	Indhold
Kortlægningen af vores brug af tid	1. individuelt registrering af hvornår og hvorfor vi ser på klokken i løbet af en dag 2. klassesdiskussion -Kan vi se mønstre?
Foucaults diskursbegreb	3. Foucault oplæg Skolediskurs givet fx
Casestudie mikro-magtsystemer	4. Gruppearbejde om mikro-magt ved kalendersystem og universaltid 5. Præsentationer og klassesdiskussion
Metodisk bevidsthed og refleksion	6. klassesdiskussion
	7. Elevernes evaluering af forløbet samlet og i klassesdiskussion

Den tredje del af forløbet begynder induktivt med en elevopgave, hvor eleverne i løbet af en dag skal noterer, hvornår de undersøger, hvad klokken er, på hvilken måde de finder tiden (mobil, ur osv.), samt hvorfor de ser på klokken. Besvarelsene benyttes til at analysere mønstre i, hvordan eleverne benytter tid og ikke mindst, hvordan det styrer dem.

Eleverne diskuterer med udgangspunkt i Nielsens bud på normer i skolen (Nielsen 2010), hvordan normen om flid, præcision og produktivitet er af det gode, mens tidsspild, lediggang og lemfældighed er af det onde, spiller sammen med den måde tid forstås og benyttes i skolen. Dette virker som eksemplarisk eksempel for elevernes gruppearbejde om tids mikro-magt i forhold til kalendersystemer og universaltid, der teoretisk tager udgangspunkt Foucaults diskursbegreber. Den induktive tilgang er valgt for understøtte svage elever, der på denne vis, kan koble de teoretiske begreber til deres empiriske undersøgelser.

Da forløbet spiller på forskellige metodiske tilgange er, det oplagt at afslutningsvis samle op på dette. Det sker gennem portfolio-lignende individuelle afleveringer, der tænkes at laves løbende i faget i løbet af de to år. På baggrund af de individuelle skriverier laves en klasses Diskussion af metodernes forskellige genstandsfelter samt styrker og svagheder alene og i samspil.

Forskellige perspektiver

Forløbets formål er på dette vis, at få eleverne til at tænke over teknologi med forskellige perspektiver. Kalendersystem-delen demonstrerer, at teknologi er mere og andet end anvendt videnskab. Eksemplerne får eleverne til at tænke over deres egen teknologiforståelse. Casen med universaltid viser en anden måde at forstå teknologi på. Tidsdisciplinering-delen illustrerer endvidere, hvordan teknologi påvirker os som mennesker i tanker og handlen på en meget mere subtil måde, end de fleste elever forestiller sig.

Forskellige perspektiver i et forløb vil generelt øge bevidstheden om metoder og teoretiske ståsteder hos eleverne, idet de ved at spejle de forskellige tilgange i hinanden bliver bevidste om forskelle og ligheder. Indenfor det teknologihistoriske område er det den internalistiske og socialkonstruktivistiske teknologiforståelse, der spejles i hinanden i dette forløb. Det er forståelsen af at den tilgang, der benyttes, er et bestemt sæt briller, der fremhæver noget og fjerner andet.

Det idéhistoriske perspektiv er et andet sæt briller, hvor ideernes relation til tanker og teknologier til bestemte tider kommer i fokus. Det binder sammen med det socialkonstruktivistiske perspektiv (SCOT), hvor folks forståelser af teknologien og artefakten i sig selv er uadskillelige. Folks forståelser kommer ikke ud af det blå, men binder sammen med de i samfundet eksisterende idéer, og hermed kobling til idéhistorie. Den internalistiske teknologiforståelse er grundlæggende afkoblet fra idéer og forståelser idet teknologiudvikling i dette perspektiv ofte bliver set som forholdsvis deterministisk.

Litteraturliste del 2

- Andersen, Søren B., Erik Lund, og Søren Lundsgaard. »Hvad er teknologihistorie.« I *Menneskeskab Grundbog i teknologihistorie*, af Søren B. Andersen og Søren & Lund, Erik Lundsgaard, 11-44. København: Nyt Teknisk Forlag, 2013.
- Bijker, Wiebe E. »11 Sociohistorical Technological Studies.« I *Handbook of Science and technology Studies*, af Sheila et al. Jasanoff, 229-256. London: Sage, 1994 .
- Drivsholm, Louise Schou. »Hvorfor vandt 13 måneders-kalenderen aldrig indpas?« *Videnskab.dk*. 9. juli 2017. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvorfor-vandt-13-maaneders-kalenderen-aldrig-indpas> (senest hentet eller vist den 27. april 2018).
- Gudhjemtid - Indførelsen af universaltid i Danmark i 1894*. Instrueret af Poul Duedahl. Kunstner Poul Duedahl. 2017.
- . *Gudhjemtid, 100 danmarkshistorier*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2017.
- Institut for Kultur og Samfund, Afdeling for Historie og Klassiske Studier. »'Gudhjemtid'. Indførelsen af universaltid, 1. januar 1894.« *danmarkshistorien.dk*. 13. september 2017. <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/gudhjemtid-indfoerelsen-af-universaltid-1-januar-1894/> (senest hentet eller vist den 29. april 2018).
- . »Kong Friderich den Fierdes: Forordning om de rette ny Almanakker, 28. november 1699.« *danmarkshistorien.dk*. 27. juni 2017. <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/forordning-om-de-rette-nye-almanakker-28-november-1699/> (senest hentet eller vist den 27. april 2018).
- Jensen, Anders Fogh, og Rasmus Svarre Hansen. *Magtens kartografi: Foucault og Bourdieu*. filosofien.dk, 2006.
- Lauritsen, Peter. »kapitel 2 SCOT - teknologi som social konstruktion.« I *Introduktion til STS. Science, Technology, Society*, af Casper Bruun Jensen, Peter Lauritsen og Finn Olsen, 43-62. KBH: Hans Reitzels Forlag, 2007.
- Law, John. »Notes on fish, ponds and theory.« *Norks Antrologisk Tidsskrift*, nr. 3-4. Vol. 23 2012: 225-236.
- Lund, Ulla. »Sådan fik ugen sine syv dage.« *Videnskab.dk*. 25. februar 2013. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/sadan-fik-ugen-sine-syv-dage> (senest hentet eller vist den 27. april 2018).
- Marx, Leo. »Technology. The Emergence of a Hazardous Concept.« *Technology and Culture*, No.3. Vol.51 2010: 561-577.
- Meyhoff, Peter, og Peter Mouritsen. *Teknologihistorie*. Aarhus: Systime, 2018 (ibog).

- Myhoff, Peder og Mouritsen, Peter, og Peter Mouritsen. »A: Teknologi og Historie: 1.1 Og hvad er teknologihistorie?« I *Teknologihistorie*, af Peder og Mouritsen, Peter Myhoff, ibog. Aarhus: Systime, 2016.
- Myhoff, Peder, og Peter Mouritsen. »5.7 Tid og tidsmåling.« I *Teknologihistorie*, af Peder Myhoff og Peter Mouritsen, iBog. Aarhus: Systime A/S, 2016.
- Nielsen, Ulla Thorup. »Foucault: Disciplinering – En moderne magtteknologi.« *Pædagogik, Struktur & Ledelse*. 15. april 2010.
<http://fagogsamfund.utni.dk/fag/2010/04/15/foucault-disciplinering-en-moderne-magtteknologi/> (senest hentet eller vist den 6. maj 2018).
- Nye, David E. »11 Not Just One Future.« I *Technology Matters*, af David E. Nye, 209-226. Cambridge: The MIT Press, 2006.
- Rigsarkivet. »Nyttige hjælpemidler, når du arbejder med kirkebøger.« *Rigsarkivet*. u.d.
<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/10/gammel-tid.pdf> (senest hentet eller vist den 27. april 2017).
- Undervisningsministeriet. »Idéhistorie B – htx, august 2017 (bilag 62).« Vers. 1. *Htx - læreplaner 2017*. Styrelsen for undervisning og kvalitet. August 2017.
[file:///C:/Users/tpk/Downloads/Id%C3%A9historie-B-htx-august-2017%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/tpk/Downloads/Id%C3%A9historie-B-htx-august-2017%20(1).pdf) (senest hentet eller vist den februar 2018).
- Vestergård, Gunver Lystbæk. »Påskén gav astronomer smør på brødet.« *Videnskab.dk*. 6. april 2012. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/pasken-gav-astronomer-smor-pa-brodet> (senest hentet eller vist den 27. april 2018).
- Wise, George. »Science and Technology.« *Osiris*, Vol. 1 1985: 229-246.
- Wojcik, Jeppe. »Derfor er 24. februar skuddag.« *videnskab.dk*. Videnskab.dk. 24. februar 2016.
<https://videnskab.dk/kultur-samfund/derfor-er-24-februar-skuddag> (senest hentet eller vist den 27. april 2018).
- Zwisler, Laila. *Eksternalisme*. 30.. maj 2013b.
<http://www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/eksternalisme> (senest hentet eller vist den 14.. april 2018).
- . *Internalisme*. maj. 30. 2013.
<http://www.historie.dtu.dk/Omos/HistoriskMetode/Internalisme> (senest hentet eller vist den april. 14. 2018).
- . *Kontekstualisme*. 30.. maj 2013.
<http://www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/kontekstualisme> (senest hentet eller vist den 14.. april 2018).

Portefølje 3: De lange linjer

Bolig og ulighed

Dette skriv udgør *portefølje 3: De lange linjer* et element i porteføljeeksamen i idéhistorie for HTX (del A). Jeg har på skitseplan udviklet et forløb om boligen fra oldtiden til i dag. Formålet med forløbet er for det første at diskutere levevilkår i Danmark fra jernalderen til i dag, sekundært at diskutere bolig, sundhed og ulighed i dagens Danmark såvel som historisk, samt tertiært at illustrere kvantitative metoder og begrebshistorie til at forstå fortiden. Der er afgrænset til danske forhold dels af tidsmæssige årsager og dels for at begrænse antallet af variable og udelukke fx geografiske forhold.

De lange linjer

De lange linjer trækker tråde over århundrede og nogle gange årtusind. Langt det meste historiske forskning har fokus på perioder, hvor der er rigeligt med levn herunder også beretninger, men jo længere vi går tilbage i tiden jo færre levn eksisterer og dermed bliver studiet af vores historiske fortid mere udfordrende. Den dybe historie fokuserer på tiden før skriftlige kilder, det som i nogle sammenhænge kaldes forhistorie i modsætning til den egentlige "menneskelige" historie (Jensen, 2014). Dette undervisningsforløb begynder ved den neolitiske revolution, hvor agerbrugssamfundet frembragte stationære boliger, der blev mere solidt bygget end tidligere, da boligerne skulle stå det samme sted over lang tid. Resterne af disse boliger er nogle af de ældste huse, der eksisterer som historiske levn den dag i dag.

Den dybe historie, som repræsenteret ved Shryock and Smail (2011), viser, hvordan vores gængse historiesyn med start ved skriftlige kilder, er med til at understøtte en opfattelse af mennesket, som noget ganske særligt (Shryock & Smail, 2011). Menneskelig kultur, sprog og ritualer ses som unikke, og er med til at definere os som mennesker. Med den dybe historie fremkommer et evolutionært syn på mennesket. Homo sapiens bliver en del af stamtræet af menneskearter, der viser vores slægtskab og fælles historie med andre menneskearter (Jensen, 2014). Et forløb om opfattelsen af mennesket i dag og i fortiden kunne være spændende. Forløbet vil rykke ved den gængse opfattelse af det at være menneske, da antagelsen om det unikke menneske er svært at finde belæg for i den dybe historie. Et sådan forløb ligger uden for perspektivet af boligen, da der ikke eksisterer, mig bekendt, levn af boliger fra tiden før den neolitiske revolution.

The history manifesto af Armitage og Guldi (2014) kritiserer tidshorisonten i samfundsanalyser generelt som værende for kortsigtet. Historien har hermed mistet terræn i det offentlige rum. Historie som fag kan genfinde sit terræn ved at fokusere på de lange linjer fx gennem big data. Herved ville lange trends dukke op, der kan hjælpe med at pege på løsninger af væsentlige samfundsproblemer som fx drivhusproblematikken (Jørgensen & Nygaard, 2015) (Armitage & Guldi, 2014). Et af kritikpunkter af *the history manifesto* er, at det placerer historikeren i en særlig og udemokratisk proces, som den der kan redde nutidens

kortsigtet samfundsanalyser (Thorup, 2015). Kritikken til trods, finder jeg spørgsmålet om, hvorvidt vi kan lære noget af de lange linjer, interessant. Det er derfor inspiration for det skitserede forløb.

Den kvantitative tilgang til studiet af de lange linjer får ud over *the history manifesto* opbakning fra den noget ældre tilgang *Longue Dureé* i Frankrig. Fernand Braudel (1958/1960), som repræsenterer denne skole, ser et problem i historiedisciplinens dominans af begivenhedshistorie, som meget ofte ender med mikrohistorier, hvor de lange sekvensers forsvinder. De lange linjer skal ifølge Braudel studeres gennem mentale og geografiske strukturer, der indrammer de historiske begivenheder. Hvorvidt og hvordan disse strukturer er foranderlige kan kun læses over lange tidsperioder og gerne med inddragelse af statistik (Braudel, 1958/1960). I det skitserede forløb ses en mulig struktur i boligstørrelse og boligens funktioner, som kan studeres over århundrede kvantitativt som boligstørrelse pr indbyggere.

Et andet metodisk greb til at studere de lange linjer findes hos Koselleck (1989). Med udgangspunkt i begrebshistorien diskuterer han, hvilke analysebegreber der er velegnet til at studere fortiden. Sprog og dermed også begreber er historiske betinget, derfor vil valg af tilfældige begreber til at analysere fortiden gøre, at vi ser fortiden gennem nutidens konstruktioner. Kosellecks løsning til dette er at søge begreber i før sproglige betingelser for den menneskelige historie (Koselleck, 1989). Her finder han tre universale dikotomier; et temporalt niveau (fra fødsel til død), et positionelt niveau (indenfor/udenfor) og et hierarkisk niveau (oppe/nede). Det skitserede undervisningsforløb tager primært udgangspunkt i det positionelle niveau i form af udenfor og indenfor boligen, men der arbejdes også med det hierarkisk niveau, idet forskellige boligtyper sammenlignes for at sige noget om høj og lav og hvorvidt, det kommer til udtryk i boligformen.

Opsummerende, undervisningsforløbet om bolig og ulighed tager inspiration fra *the history manifesto* og spørg, hvorvidt der kan findes trends om ulighed i boligstørrelse historisk. Spørgsmålet er stærk inspireret af reelle historiske undersøgelser, der pege i denne retning (Jacobsen, 2017), og vil i en undervisningssituation kun kunne besvares tendentiøst. Formålet er primært at illustrere det historiske undersøgelsesfelt og de metodiske greb. Der er metodisk fokus på kvantitative metoder inspireret af *Longue Dureé*-skolen med fokus på boligstørrelse samt Kosellecks positionelle niveau om hvad er indenfor og udenfor i boligen (boligens funktioner).

Undervisningsforløbet

Undervisningsforløbet kan enten placeres som et repetitionsforløb i løbet af 3.G, der giver overblik og ny indsigt i perioder, der tidligere allerede er berørt undervisningen, eller det kan være et forholdsvis tidligt forløb i løbet af 2.G, hvor arbejdet med boligen i er en form for introduktion til historiske perioder med et andet blik. I det sidste tilfælde er forløbet også en metodisk introduktion til begrebshistorie og brug af kvantitative metoder historisk.

Undervisningsforløbet er delt i tre dele, en detaljeret beskrivelse kan ses i bilag4. Den første del præsenterer eleverne for forløbet og klassen definerer, hvad en bolig er. Formålet er at danne en fælles forståelse af, hvad vi mener med bolig begrebmæssigt.

Den anden del tager hul på analysen af de lange linjer. Der arbejdes minimum med de to metodetilgange kvantitative analyse i form af boligstørrelse pr indbyggere samt begrebshistorisk gennem definition af, hvilke funktioner en bolig dækker (hvad er indenfor og hvad er udenfor). Der ses på jernalderen, middelalderen, omkring 1900, samt i perioden 1970-2000. Disse perioder er valgt for at få en spredning, så det er muligt at tale om de lange linjer. Der er valgt et overskueligt antal perioder så analysen ikke druknede i læsestof og detaljer for eleverne. Endeligt er periodevalgene fagligt begrundet. Jernalder repræsenterer tiden før egentlig bydannelse, mens middelalderen repræsenterer en periode hvor bydannelsen fart. Boligens funktioner og størrelse kunne meget vel afhænge om det er en bybolig eller en landbolig. Omkring år 1900 var urbaniseringen i forbindelse med industrialiseringen rigtig slået igennem og klassesamfundet var tydeligt i boligerne. 1970-2000 præsenterer en periode hvor flytning fra land til by igen har taget fart, særligt i den sidste del af perioden.

Eleverne arbejder i grupper, der har fokus på forskellige klasser nemlig gårdmænd, landarbejdere, herskaber, middelklasse og arbejder. Klasserne optræder ikke i alle perioderne, og det er en af pointerne, nemlig metodisk at illustrere Kosellecks (1989) pointe om at begreber, herunder klasser er historiske betinget. Eleverne udarbejder oplæg om boligen på langs af historien. De specificere selv de nærmere undersøgelsesspørgsmål og metoderefleksion indgår som en del af oplægget.

I matrix-grupper på tværs af analysegrupperne opdelt efter klasser diskuteres ulighed gennem historien og der laves i disse nye grupper et fælles oplæg på baggrund af de tidligere oplæg. Her benyttes metodisk Kosellecks hierarkiske niveau til at få hold på ulighed. Ulighedsoplæggene præsenteres for to andre matrixgrupper. I disse præsentations-grupper skal der i fællesskab udformes et "super" oplæg om ulighed, hvor de tre matrixgrupperne bliver enige om, hvad der skal udvælges og hvordan deres resultater skal fremstilles. Dette oplæg holdes for hele klassen.

Baggrunden for denne rammesætning af undervisningen hænger sammen med, at jeg ofte oplever, at matrix-grupper falder lidt til jorden fagligt, idet det faglige niveau er for svingende til at give mening i alle gruppekonstellationer. Herud over er mange grupper meget resultatorienterede og derfor bliver produktet fx i form af et oplæg lavet, mens diskussion om fagligt indhold og pointer er ofte fraværende. Overbygningen på matrixgrupper med et fælles oplæg imellem tre grupper, håber jeg, fordre diskussion om det faglige indhold i "super"-oplægget, fordi alle elever er kvalificeret af det oplæg de har lavet og dermed har nogle aktier i de forskellige analyser.

Baggrunden for denne rammesætning af undervisningen hænger sammen med, at jeg ofte oplever, at matrixgrupper falder lidt til jorden fagligt, idet det faglige niveau er for svingende til at give mening i alle gruppekonstellationer. Herud over er mange grupper meget resultatorienterede og derfor bliver produktet fx i form af et oplæg lavet, mens diskussion om fagligt indhold og pointer ofte er fraværende. Overbygningen på matrixgrupper med udarbejdelse af et fælles oplæg i mellem tre grupper, håber jeg, fordrer diskussion om faglige indhold, fordi alle elever er kvalificeret gennem det oplæg de har lavet i matrixgrupperne og dermed har nogle aktier i de forskellige analyser.

Ulighedsanalysen afrundes i en klassedebat, hvor der på baggrund af bysociologi (primært Bourdieu) og en analyse fra arbejdernes erhvervsråd diskuteres dagens ulighed i København. Der perspektiveres til den historiske analyse ved diskussion om dagen ulighed er et brud eller en videreførelse af tidligere tiders ulighed.

De tre matrixgrupper, der laver et superoplæg om analyseresultaterne, skal også lave et fælles metodeoplæg. Det skal omhandle metodernes styrker og de udfordringer, som de har afdækket i brugen af metoderne med konkrete eksempler. Disse resultater præsenteres i klassen og er udgangspunktet for en klassediskussion og en individuel aflevering om metoderne.

Forløbets mål ses i bilag 5.

Litteraturliste – del 3

Armitage, . D. & Guldi, J., 2014. *An Interview with David Armitage and Jo Guldi* [Interview] (https://www.youtube.com/watch?v=Zcw8_awZYas september 2014).

Braudel, F., 1958/1960. History and Social Science: The Long Duration.. *Political Research. Organization and Design.*, 3 (6), pp. 3-13.

Jacobsen, R. K., 2017. Oldtidens boligmarked afslører: Uligheden i Europa begyndte for 11.000 år siden. *Videnskab.dk*, 15 November, pp. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/oldtidens-boligmarked-afslorerer-uligheden-i-europa-begyndte-for-11000-aar-siden>.

Jensen, J. L., 2014. Hvorfor må fortidsmennesket ikke være en del af vores historie?. *Videnskab.dk*, 19 februar, pp. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvorfor-ma-fortidsmennesket-ikke-vaere-del-af-vores-historie>.

Jessen, M. D. & Andersen, K. H., 2017. *Gudme, ca. 200-600 e.v.t.* [Online] Available at: <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/gudme-ca-200-600-evt/> [Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Juul, J. S., 2018. *Flyttemønstre i København polariserer hovedstaden.* [Online] Available at: <https://www.ae.dk/analyser/flyttemoenstre-i-koebenhavn-polariserer-hovedstaden> [Senest hentet eller vist den juni 2018].

Jørgensen, C. M. & Nygaard, B., 2015. The History Manifesto. Et Symposium.. *temp. Tidsskrift for Historie.*, nr.11 årgang 6, pp. 1-2.

Koselleck, R., 1989. Linguistic Change and the History of Events. *Journal of Mordern History*, december, pp. 649-666.

Middelaldercenteret, u.d. *REBSLAGERENS HUS.* [Online] Available at: <http://www.middelaldercentret.dk/da/viden/husene/rebslagerens-hus> [Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Nationalmuseet, u.d. *Gudme.* [Online] Available at: <http://vikingekult.natmus.dk/foerkristne-kultpladser/noeglepladserne/gudme/> [Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Odense Bys Museer, u.d. *Middelalder.* [Online] Available at: <http://museum.odense.dk/viden/arkaeologi/de-arkaeologiske-perioder/middelalder> [Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Pedersen, B., 2009. Da verden gik af lave. *Kristeligt Dagblad*, 21 Januar, pp. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/historie/da-verden-gik-af-lave>.

Shryock, A. & Smail, D. L., 2011. *Deep History. The Architecture of Past and Present*. Berkeley: University of California Press.

Silkeborg Bibliotek, Silkeborg Museum og Amtscetret for Undervisning, Århus Amt., 2004. *Sådan boede man. Jernalderens huse..* [Online]

Available at: <http://www.tollundmanden.dk/huse.asp>

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Skov- og Naturstyrelsen, u.d. *Kalø - en guide*. [Online]

Available at: <https://archive.li/aPsTB>

[Senest hentet eller vist den Juni 2018].

Sørensen, M. W. & Starup, M., 2018. 7. Ghettoer, ulighed og gentrificering . I: *Bysociologi*. Aarhus: Sysime ibog.

The Agricultural Revolution: Crash Course World History #1. 2012. [Film] Instrueret af https://www.youtube.com/watch?v=Yocja_N5s1I. s.l.: s.n.

Thorup, M., 2015. Endnu en Forfaldsfortælling. *Temp. Tidsskrift for Historie*, nr. 11 årgang 6, pp. 7-9.

Vorre, B. & Nationalmuseet, 2008. *Boligen i det 20. århundrede. Indretning og brug..* København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck A/S.

Bilag 1 Skematisk skitse af forløbet vikingerne i fortiden og historien

Forløbet er inddelt i fire dele, en introduktion, en kildekritisk del, en opsamling og en perspektiverende del.

<i>Delelementer i forløbet</i>	Formål	Indhold	Mulige materialer
<i>Introduktion</i>	Bygge videre på elevernes historiske viden Sikre alle har en minimum viden om vikingetiden	Læreroplæg, klassediskussion, gruppe- og matrixarbejde samt fælles tidslinje	(Roesdahl & Danmarkshistoren.dk, u.d.) Oversigtstekst om vikingetiden (Frankopan, 2015/2017) Oversigtstekst om vikingetiden og omverdenen
<i>Kildekritik</i>	Arbejde med at stille historiske spørgsmål Arbejde med kildekritik som historisk metode	Primært elevgruppearbejde Afsluttes med ekskursion til Trelleborg (kildekritik oplæg)	(Andersen, 2011) Film om Danmarks oprindelse, ud fra hvilken eleverne diskuterer, hvordan der arbejdes historisk. (Rigsarkivet, 2018) Kort introduktion til kildekritik (Nationalmuseet (a), u.d.) Oversigtstekst om runestensgeneren (Nationalmuseet (b), u.d.) hvornår og hvorfor satte man runesten i Danmark. (Institut for kultur og samfund, Aarhus Universitet, 2017) om runestenen i Jelling Kildesamling eleverne skal vælge iblandt: <i>Beretninger</i> (Turtushi, ca.950) En arabisk købmands beretning om Hedeby, ca. 950 (Fadlan, u.d.) Ibn Fadlan om vikingernes (ar-rus') skikke, ca. 922 (Alfred den Store, ca.890) Ottars og Wulfstans nordiske rejsebeskrivelser ca. 890 (Widukind, ca.970) Uddrag af Widukinds Sakserkrønike - Harald Blåtand og Poppo (Andersen, 2011) om Saxo Grammaticus

<i>Delelementer i forløbet</i>	Formål	Indhold	Mulige materialer
			<p><i>Forsat fra forrige side</i> (Saxo, ca.1200) uddrag om Harald Blåtand (nationalmuseet (c), u.d.) om Knytlingesagaen (hvítaskáld, ca.1250) Uddrag af Knytlingesagaen <i>Runesten</i> (Egtvedstenen, u.d.) (Jelling-sten 1, u.d.) (Jelling-sten 2, u.d.) (Læborg-sten, u.d.) (Klemensker-sten 1, u.d.) (Åker-sten 2, u.d.) <i>Andre levn</i> (Roesdahl, 2009) Støbeform til både kors og thorshammer (Pedersen & Andersen, 2017) Skibssætningen i Jelling (Andersen & Kähler, 2017) Bygningsspor og graven under Jelling Kirke (Bertelsen, 2017) Jelling Kirke - en af Danmarks ældste stenkirker (Andersen, 2016a) Broen i Ravning Enge (Andersen, 2016b) Jelling på Harald Blåtands tid - mysteriet om palisaden (Roesdahl, 2009) Broer, ringborge og Dannevirke (nationalmuseet, 2013) Korsmønter fra vikingetiden</p>

<i>Delelementer i forløbet</i>	Formål	Indhold	Mulige materialer
<i>Opsamling</i>	At sikre et overblik over den historiske metode Og historieforståelse	Elevaflevering om historisk metode	?
<i>Perspektivering</i>	Historiebrug dengang og nu	Gruppearbejde og klasses Diskussioner	?

Bilag 2 Oversigt over forløbet Vikingerne i fortiden og historien - faglige mål

Forløbet dækker nedenstående mål i idéhistorielæreplanen. Specificeringen er opdelt efter den nationale kvalifikationsramme niveau 4.

Mål 1: *analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale*

Viden	Færdigheder	Kompetencer
Der er fokus på almenhistoriske udviklingslinjer omkring statsdannelse, kongemagt og religion, som den ses i 900-tallets Danmark og udviklingens afhængighed af internationale forhold.	Eleverne vælger blandt en given mængde kilder, hvilke der har relevans for deres spørgsmål. Eleverne vælger og anvender levn- og/eller beretningsudnyttelse af disse kilder i forhold til at kunne svare på deres undersøgelses-spørgsmål. I opsamlingen og gennem eksklusionen skal eleverne vurdere kvaliteten af deres egen vurdering i forhold til fagkundskaberne.	Gennem elevernes uddybning af de tre stillede spørgsmål i forhold til den store Jellingsten arbejdes med konkretisering af problemstillinger, og hermed videre strukturering af eget arbejde.

Mål 2: *diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende*

Viden	Færdigheder	Kompetencer
Eleverne få kendskab til historiebrug gennem en diskussion af indfødsretsprøvens brug af teksten på den store Jellingsten.	Eleverne stifter bekendtskab med kritisk vurdering af historiebrug.	

Mål 3: demonstrere viden om fagets identitet og metoder

<i>Viden</i>	<i>Færdigheder</i>	<i>Kompetencer</i>
<p>Eleverne opnår kendskab til begreberne kilder som levn og beretninger.</p> <p>Eleverne opnår kendskab til centrale elementer af kildekritikken såsom kildens relevans i forhold til undersøgelsesspørgsmål (præcision i forhold til erkendelsesinteresse), ophavssituationen betydning for udformning, genre, tendens, primær og sekundær kilde, førstehånds- og andenhåndsoplysninger, og sammenligning med andre kilder.</p> <p>Eleverne kan adskille mellem historie og fortid, samt inddrage subjektivitet i adskillelse af de to begreber.</p>	<p>Eleverne kan anvende historisk metode til at svare på en problemstilling ved inddragelse af relevante elementer.</p> <p>Eleverne har en gryende forståelse af forskellen mellem historie og fortid, og kan på denne baggrund bedømme på kvaliteten af eget arbejde.</p>	<p>Gennem elevernes kendskab til de kildekritiske begreber, bliver deres muligheder for at opsøge viden til fremtidige undersøgelser udbygget.</p>

Bilag 3 Overblik over forløbet tid og måling af dette

	Formål	Indhold	Litteratur og afleveringer
Del 1 Kalendersystemer (opdelt i sekvenser og ikke lektioner)	Give overblik over forløbet	9. Introduktion til forløb 10. Opsamling på forløbet om videnskabeligt gennembrud (tidligere forløb)	
	Give eleverne forståelse for de forskellige kalendertyper nævnt i artiklen. Der er fokus på grundlaget for kalendersystemer og de argumenter, der leder frem til nye kalendersystemer.	11. Diskussion i par Hvilke kalendersystemer nævnes i artiklen? Hvilket teknik bruges til at inddele tiden i kalendersystemet? Hvad er formålet med et kalendersystem? Hvorfor blev disse kalendersystemer erstattet med et andet? Hvilke aktører var interesseret i de forskellige kalenderskift ifølge artiklen?	Elevlitteratur: Artikel videnskab.dk (Wojcik 2016)
	Arbejde med teknologibegrebet som en internalistisk fremstilling af teknologisk udvikling. Ligeledes belyses kalenderens indførelse i forhold til kirkebøgernes praksis.	12. Opsamling i plenum 13. Opstart mini forløb: Danmarks nye kalender år 1700 I grupper arbejdes med teknologibegrebet omkring det nye kalendersystem (Gregorianske)	Elevlitteratur: Artikel videnskab.dk (Vestergård 2012) Lov om ny almanak 1699 (Institut for Kultur og Samfund, Afdeling for Historie og Klassiske Studier 2017) Rigsarkivet om kirkebøgers kalenderbrug (Rigsarkivet u.d.) Med mere Teknologibegrebet (Andersen, Lund og Lundsgaard 2013)
	Bevidstgørelse om den internalistisk måde at se og beskrive teknologisk udvikling. Kritik af metoden begrænsninger med at se på ikke implementeret rationelle kalendersystemer. (Bane vej for den socialkontekstualistiske fremstilling)	14. Opsamling matrixgrupper 15. Metodisk hvad har vi gjort? Internalistisk fremstilling af teknologisk udvikling 16. Perspektivering Klassediskussion ud fra artikler – er teknologier altid de mest rationelle/effektive? Og kan teknologier som kalendersystemer forstås uafhængigt af den tid de fremkommer i? eleveres gennem elevernes individuelle portfolio-aflevering	Internalistisk fremstilling af teknologiudvikling (Myhoff og Mouritsen 2016) Videnskab.dk om ugens længde (Lund 2013) Videnskab.dk andre kalendersystemer (Drivsholm 2017) Elevaflevering: Portfolio om metode del 1: hvad handlende forløbet om? Benyttede metoder? Metodernes formål? Refleksion.

	Formål	Indhold	Litteratur og afleveringer
Del 2 Universaltid (opdelt i seksioner og ikke lektioner)	Give eleverne forståelse af tid som noget der defineres og bruges politisk	5. Lidt intro til delforløb 2 6. Lidt om tidsmål fra sol, vandure til mekaniske ure	Om Tid og tidsmåling i (Myhoff og Mouritsen 2016)
	Brug af dele af SCOT modellen i gruppearbejdet for at forstå koblingen med tid som måling og den sociale forståelse den er indlejret i.	7. Læreroplæg om SCOT 8. Opstart af miniforløb om universaltid i grupper Gennem div. citater analyseres relevante sociale gruppers forståelse af problemer og evt. løsninger i forhold til universaltid/tid – tegninger af forståelser som cykel-eksempler 6. Præsentation af gruppernes net af forståelser – kan vi plenum trækker noget ud?	SCOT-tekst (Lauritsen 2007) Danmarkshistorie.dk om Gudhjemtid (Institut for Kultur og Samfund 2017) Poul Duedahl film om Gudhjemtid (Duedahl, Gudhjemtid - Indførelsen af universaltid i Danmark i 1894 2017) – adgang via danmarkshistorien.dk I uddrag af (Duedahl, Gudhjemtid, 100 danmarkshistorier 2017)
	At bevidst gøre elever om forskellige metoder giver forskellige resultater samt at forskellige forståelser fx af teknologi kan være indlejret i forskellige metoder.	9. Metodisk refleksion Hvad er det vi får ud af denne tilgang i forhold til den forrige	Kontekstualisme (Myhoff og Mouritsen 2016) Elevaflevering: Portfolie om metode del 2: hvad handlende forløbet om? Benyttede metoder? Metodernes formål? Refleksion
	En diskussion om ideer også har deres tid i historien og påvirker den måde vi lever på.	10. Opsamling på industrialiseringsforløb særligt taylorisme (tidligere for løb) 11. Klassediskussion Hvordan påvirker tid folk i de to tilfælde? Er der forskellig forståelse af i de to eksempler? Hvilke? Hvordan passer det samme med tidsforståelsen i Taylorisme?	Udvalgte citater (ej fundne endnu)

Del 3 Tidsdisciplinering
(opdelt i seks timer og ikke lektioner)

	Formål	Indhold	Litteratur og afleveringer
	Overvejelser om hvordan eleverne selv opfatter tid ved egne studier.	8. først i grupper og så klassediskussion Kan vi se mønstre i hvornår vi søger klokken? Hvordan styrer det vores dag?	Elevaflevering: registrering af hvornår jeg kigger på klokken i løbet af en dag samt hvorfor.
	Introduktion til Foucaults diskursbegreb	9. Læroplæg Foucault Særlig fokus på disciplinering summeøvelser omkring elevopgaven om tid og mikro-systemers disciplinering. Der tages udgangspunkt i den grundlæggende norm i forhold til skolen: Flid, præcision og produktivitet er af det gode, mens tidsspild, lediggang og lemfældighed er af det onde. Inspiration fra (Nielsen 2010)	Introduktionstekst måske (Jensen og Hansen 2006)
	Forstå på tid som et mikro-magtsystem og arbejde selvstændigt med diskursteori.	10. Gruppearbejde Med udgangspunkt i nedslagene om kalendersystemet og universaltid, ser eleverne på hvordan tid i disse eksempler indgår i mikro-magtsystemer og hvilke diskurser de understøtter 11. Præsentationer og klassediskussion	
	Metodisk bevidsthed og refleksion	12. klassediskussion Med udgangspunkt i de individuelle portfolier, diskuteres metoderne, deres forskellige genstandsfelter samt styrker og svagheder.	Elevaflevering: Portfolie om metode del 3: hvad handlende forløbet om? Benyttede metoder? Metodernes formål? Refleksion
		13. Elevernes evaluering af forløbet samlet og i klassediskussion	

Bilag 4 Overblik over forløbet bolig og ulighed

Forløbet er opdelt i sekvenser og ikke lektioner. Den præcise beskrivelse af litteratur kan findes i litteraturlisten for del 3.

	Formål	Indhold	Litteratur og afleveringer
Del 1: Etablering af boliger	<p>Give overblik over forløbet Definerer begrebet bolig</p> <p>Opståen af byer og den neolitiske revolution</p>	<p>17. Introduktion til forløb</p> <p>18. Hvad er en bolig? Brainstorm i mindre grupper ud fra billeder og ord. Telt, sommerhus, campingvogn, palæ, lejlighed og parcelhus med mere. fælles definition, størrelse, erhverv, permanent, helårsbeboet osv.</p> <p>19. Hvornår opstår byer? den neolitiske revolution – hvad betød det for mennesket og samfundet. Film og tekst.</p> <p>20. Klassediskussion – hvilke type boliger ser vi i de første byer.</p> <p>21. Elevopgave hvad er en bolig? Hvilke funktioner ses i en bolig?.-udarbejdelse af Venn-diagrammer⁷ og definition</p>	<p>Elevlitteratur: Artikel om den neolitiske revolution (Pedersen, 2009). Film i undervisningen: Den neolitiske revolution (The Agricultural Revolution: Crash Course World History #1, 2012)</p> <p>Elevaflevering: Venn-diagram over i forhold til bolig-begrebet i forhold til funktioner samt boligdefinition (grupper)</p>

⁷ Et Venn-diagram er en kombination af mængdediagrammer, der hjælper elever med orddefinitioner, idet de visuelt sætte spot på, hvad er er fællesmængden, hvad er indenfor og udenfor, samt hvad er under- og overbegreber. Se også <http://www.undervis.dk/venn-diagram>.

Formål	Indhold	Litteratur og afleveringer
Metodisk afklaring	<ol style="list-style-type: none"> Læreroplæg Kort og praktisk orienteret præsentation og den kvantitative metode og Kosellecks positionelt niveau (indenfor/udenfor). Operationalisering af analysebegreber Med udgangspunkt i elevteksten og læreroplæg definere grupperne en metode til studie af boliger. De bygger videre på de bolig definitioner, der er lavet tidligere. Minimum inddrages m²/indbygger og begreberne indenfor/udenfor anvendt i forhold til funktioner i boligen. Gruppedeling til casestudier Der arbejdes med fire perioder, Jernalderen, middelalderen, omkring år 1900 samt 1970-2000. Grupper har forskellige fokus: <ol style="list-style-type: none"> gårdmænd landarbejdere Herskabsboliger Middelklassehjem Arbejderboliger Der kan godt være flere grupper om det samme fokus, men alle fokusemner skal dækkes. Grupperne starter med at formulere undersøgelsesspørgsmål til deres fokusemne. Eleverne arbejder med dokumenter der beskriver resultatet af undersøgelse, samt metodiske overvejelser og udfordringer i deres undersøgelser. 	<p>Litteratur og afleveringer</p> <p>Elevlitteratur: Artikel videnskab.dk (Jacobsen, 2017) Evt. metodetekst – hvis det kan findes</p> <p>Caselitteratur</p> <p><i>Jernalder</i></p> <ol style="list-style-type: none"> (Silkeborg Bibliotek, Silkeborg Museum og Amtscetret for Undervisning, Århus Amt., 2004) nedbrændt jernalder hus med beboere. (Nationalmuseet, u.d.) (Jessen & Andersen, 2017) Stormandsgård i Gudme. <p><i>Middelalderen</i></p> <ol style="list-style-type: none"> (Odense Bys Museer, u.d.) Huse på landet i middelalderen (Skov- og Naturstyrelsen, u.d.) Beskrivelse af borgen Kalø. (Middelaldercenteret, u.d.) Eksempel på byhus omkring 1900 (Vorre & Nationalmuseet, 2008) kap. 1: På vej mod det moderne samfund 1890-1914 – generel indledning. (Vorre & Nationalmuseet, 2008) kap. 2: Boligen indregning og brug 1890-1914. Konkrete boliganalyser <p><i>1970-2000</i></p> <ol style="list-style-type: none"> (Vorre & Nationalmuseet, 2008) kap 13. livsstil og boligstil 1970-2000. (Vorre & Nationalmuseet, 2008) kap 14 Boligens indretning og brug 1970-2000. Konkrete boliganalyser <p>Eleveafleveringer Gruppenotater om med resultaterne casestudierne (evt. på google classroom så de kan deles i et dokument)</p>

	Formål	Indhold	Litteratur og afleveringer
	Ulighed set gennem boligen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Læreroplæg og klassediskussion Hvad forstår vi ved ulighed og hvordan kan det afspejle sig i boligen. 2. Matrix-grupper På tværs af fokusemner, der skal analysere ulighed på tværs af tiden i den forskellige boligtyper. Der skal fremstilles en PowerPoint eller lignende 3. Præsentation af resultater To til tre matrixgrupper præsenterer for hinanden og i fællesskab laver to det super gode oplæg. Det ene handler om resultaterne af undersøgelserne og hvad de på denne baggrund kan sige om ulighed. Det andet oplæg skal handle om udfordringer og styrker i undersøgelsesmetoderne. Formålet med de to sidste oplæg er at lave en kvalitetssikring af resultaterne samt styrke den faglig diskussion i klassen omkring, hvad er en god undersøgelse. 4. Bysociologi - dagens ulighed På baggrund af elevteksterne diskuteres dagens ulighed primært i København. Det diskuteres endvidere i hvilken grad dagens ulighed genfindes i historien og om denne ulighed kan ses i boligen. 5. Præsentationsgrupperne fremlægger deres metodeoplæg Klassedebat Individuel portfolieskrivning om metode 6. Evaluering 	<p>Elevlitteratur: (Juul, 2018) Arbejdernes erhvervsråd om flyttemønstre i KBH. (Sørensen & Starup, 2018) – bysociologi kapitel om ulighed, byggende blandt andet på Bourdieu.</p> <p>Elevaflevering PowerPoint fra matrixgruppe Oplæg fra præsentationsgrupper om resultater af undersøgelserne boligerne Oplæg fra præsentationsgrupper om metodernes styrker og svagheder. Individuel portfolio om metode: Benyttede metoder - beskrivelse? Metodernes formål? Refleksion evalueringskema</p>
	Metode		
	Evaluering		

Bilag 5: Mål i forløbet bolig og ulighed

Der tager udgangspunkt i nedenstående mål og disse er specificeret i forhold til nationale kvalifikationsramme niveau 4, hvor de gymnasiale uddannelser er placeret.

Mål 1 redegøre for væsentlige idéhistoriske og teknologihistoriske udviklingslinjer og begivenheder fra oldtiden til i dag

Viden	Færdigheder	Kompetencer
Der er fokus på bolig og ulighed i jernalderen, middelalderen, omkring år 1900, 1970-2000 samt i dag. Der arbejdes således med kernestoffet <i>idéhistoriske, teknologihistoriske og almenhistoriske udviklingslinjer fra oldtiden til i dag</i> , hvor det almenhistoriske fokus er flytte fra enkeltbegivenheder til lange linjer. Boligen relateres til samfundsforhold i forhold til særligt klasse/stand samt bydannelse.	Der arbejdes med analytiske færdigheder i forhold til boligen og ulighed. Eleverne arbejder selvstændigt med formulering af problemstilling ud fra en given ramme. Der sysles med vurdering og diskussion af egent arbejde, når eleverne i grupper skal samle deres oplæg til et fælles "super"-oplæg. Endeligt udvikler eleverne kommunikative færdigheder herunder brug af fagtermer ved udarbejdelse af præsentationer.	Arbejdet foregår i mange forskellige gruppekonstellationer, (grupper, matrixgrupper og endelige præsentationsgrupper). Herved arbejdes med at kunne planlægge og tage ansvar for fælles læreprocesser.

Mål 2: *Analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materialer & Mål 3: demonstrere viden om faget identitet og metoder*

Viden	Færdigheder	Kompetencer
Der er fokus på begrebshistorie og kvantitative metoder til historiske analyser og de materialer der er til rådighed er primært grundplan af forskellige typer huse og beskrivelse af deres brug. Eleverne får viden om forskellige metoder og historiske materialer. Herved dækkes kernestoffet <i>tilgange til anvendelse af ideer, teknologi og historie</i> .	Der arbejdes med analytiske, reflektive og kommunikative færdigheder i forhold til brug, refleksion og præsentation af metodebrug både kollektivt og individuelt.	Der arbejdes med at tage ansvar for egne og fælles arbejdsprocesser i forhold til fælles og individuelle metodeafleveringer.

Mål 4: *diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historiskskabt og historieskabende.*

Viden	Færdigheder	Kompetencer
Der er fokus på konkrete strukturelle manifestationer af ulighed, som de ses i boliger.	De analytiske færdigheder kommer i spil i diskussionen af dagens ulighed i forhold til den vi har set historisk.	